

М. Г. ПАЛІЄНКО*

**«ВСЕ ПРО ЛЮДЕЙ»: АРХІВІСТИКА У КОЛІ
ПРІОРИТЕТНИХ СФЕР ДІЯЛЬНОСТІ ТА ГАЛУЗЕЙ ЗНАТЬ
НА МІЖНАРОДНОМУ НАУКОВОМУ ФОРУМІ
У м. МАРІБОР (СЛОВЕНІЯ)**

15–16 березня 2019 р. у живописному словенському місті Марібор відбувся 7-й науковий симпозіум «Все про людей: готовність до майбутнього» («All About People: Future Fit»), організований Університетом Alma Mater Europaea. У цьому репрезентативному міжнародному форумі взяли участь понад 350 представників з 20-ти країн світу – спеціалістів у галузі медицини, демографії, геронтології, клімату та навколишнього середовища, інформаційних технологій, інноваційної освіти, а також архівістики та управління документацією. За визначенням провідних європейських учених – засновників Alma Mater Europaea (AMEU) – ці галузі знань та професійної діяльності є надзвичайно важливими і затребуваними у сучасному суспільстві, вони значною мірою визначають перспективи розвитку людської цивілізації.

Глибокими та інноваційними були виступи на пленарному засіданні президента Європейського центру AMEU проф. д-ра Людвіка Топлака (Ludvik Toplak), президента Європейської академії наук і мистецтв проф. д-ра Фелікса Унгера (Felix Unger), проф. Кельнського університету д-ра Клаудії Льобекке (Claudia Loebbecke), дослідників зі Словенії, Австрії, Словаччини, які порушували проблеми цифровізації, Big Data, штучного інтелекту, змін клімату та їх впливу на розвиток суспільства, бізнесу, природного та культурного середовища. Ключовими меседжами, що лунали у виступах більшості доповідачів, були міждисциплінарність, мультикультуралізм, міжнародна взаємодія, фокусування на потребах людей, необхідності використання новітніх технологій для покращення життя, у біомедицині, збереженні ресурсів, освітніх процесах.

Президент Національної ради Республіки Словенія Алоїз Ковша (Alojz Kovšca) підкреслив необхідність об'єднання зусиль представників різних країн і професій задля подолання викликів, що стоять перед цивілізацією, зокрема, на доцільності поглиблення співпраці політиків та громадянського суспільства у галузі освіти і культури. Водночас суспільство має змінювати свої звички, оскільки процеси глобалізації, надлишкового використання природних ресурсів створюють загрозу для життя на планеті.

* Палієнко Марина Геннадіївна – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри архівознавства та спеціальних галузей історичної науки Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

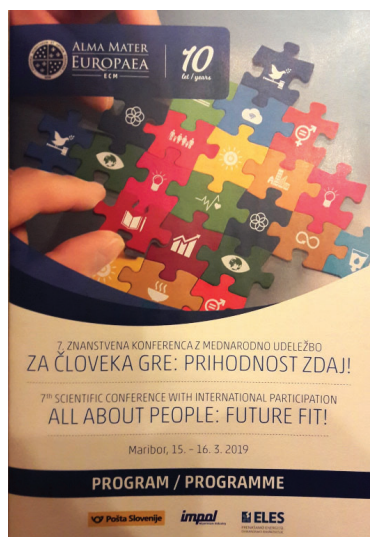
У всіх доповідях звучала основна теза про те, що представники різних сфер і професій передусім мають турбуватися про людей, думати про те, як застосування новітніх технологій сприятиме покращенню життя людей. Наголошувалося на необхідності зміни підходів, розуміння своєї відповідальності перед планетою та майбутніми поколіннями, спільного пошуку оптимального для збереження природного середовища та гуманітарних цінностей рішення, відповідальності за це політиків.

І в цій міждисциплінарній, міжкультурній взаємодії важливу роль відіграють архіви та центри документації, які не лише забезпечують адміністрування життєвим циклом документів, що відображають різноманітні грані розвитку суспільства, його інституцій, життєдіяльність окремих індивідуумів, але й відповідають за збереження, опрацювання та організацію доступу до релевантної документної інформації.

Тому знаковим, на наш погляд, є наявність потужного «архівного» сегменту у науковій та освітній діяльності Alma Mater Europaea, яка знайшла відображення у програмі конференції.

Так, у рамках симпозіуму проходили засідання 9-ї конференції архівів слов'янських держав, у яких взяли участь представники від Боснії та Герцеговини, Північної Македонії, Росії, Сербії, Словенії, України, Хорватії, Чорногорії. У фокусі цього річного зібрання перебували теми приватних архівів та їх захисту в окремих країнах, а також проблеми творення національних архівів. Це засідання носило характер обговорення особливостей трактування поняття «приватні архіви» у законодавчо-нормативних актах різних країн та в архівознавчій термінології. Також порушувалися питання взаємодії між національними (державними) та приватними архівами, інтелектуальної власності, захисту персональних даних, збереження документів та доступу до інформації.

16 березня засідання архівного симпозіуму було присвячене обговоренню ролі архівів у розвитку суспільства та їх значенню у житті кожної людини. У цей день з доповідями виступали як представники наукової, університетської спільноти, які мають багатолітній досвід викладання архівознавчих дисциплін в університетах Словенії, Сербії, Італії, України, так і архівісти-практики, а також студенти, що навчаються на магістерській програмі «Archives and Records Management» в Європейському центрі Alma Mater Europaea у Маріборі. Серед

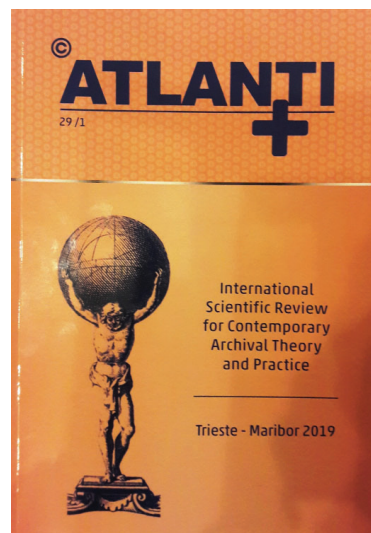

доповідей, виголошених у цей день, слід відзначити виступ керівника університетської архівної програми д-ра Петера Павела Класінца (Peter Pavel Klasinc), присвячений аналізу новітніх підходів до визначення сутності архівної науки, еволюції змістового наповнення терміну на сучасному етапі. Відомий словенський архівіст та архівознавець д-р Мирослав Новак (Miroslav Novak) акцентував увагу присутніх на лінійних та ієрархічних зв'язках в архівістиці, розвитку нових методів управління даними в архівах, пов'язаних із передаванням на зберігання значної кількості електронних документів, проблемами збереження їх цілісності.

Цікаві й актуальні теми на конференції порушували науковці та архівісти з Італії (Stefano Allegrezza, Antonio Montedurro), Сербії (Tijana Rupčić), Словенії (Aida Škoro Babič, Zdenka Semlič Rajh, Jelka Melik), Хорватії (Živana Hedbeli), Північної Македонії (Goran Stojkovski) тощо. Зокрема, обговорювалися питання архівного законодавства, документальних метаданих в управлінні документацією, майбутнього персональної цифрової пам'яті, судових документів та їх архівного зберігання, перспектив використання документів історичних архівів у реституційних процесах, «пилу і плісняви» в архівах та ін.

Під час конференції відбулася презентація першого російськомовного випуску журналу «Atlanti». Проте, що важливіше – нового, повністю англomовного, наукового журналу під назвою «Atlanti+» (Trieste-Maribor, 2019), який у перспективі має посісти гідне місце у реферованих міжнародних базах даних.

Представляючи сучасні тенденції розвитку архівів незалежної України, проф. Марина Палієнко охарактеризувала роль архівів у трансформаційних процесах та житті українського суспільства, підкресливши їх значення не лише як невід'ємної складової державного

управління, але й як важливого індикатора демократизації, що забезпечує підзвітність та відкритість влади й захист громадянських свобод. Ми всі є свідками значної еволюції поглядів на сутність архівів та їх роль у житті суспільства, участь у процесах націє- і державотворення. Інформаційне середовище не лише розширило потенційну аудиторію користувачів архівів, але й наблизило документальні зібрання до кожного з нас, уможливило знайомство з документом у віртуальному просторі завдяки оцифрованим зібранням, он-лайн публікаціям, представленню діяльності архівних

установ в Інтернет-просторі та соціальних мережах. Архіви сьогодні відіграють важливу роль на державному та недержавному рівнях, у соціальному та правовому полі, культурному просторі, збереженні колективної та індивідуальної пам'яті, захисті громадянських прав і свобод, пошуку генеалогічних коренів, плеканні національної ідентичності й, водночас, відображенні різноманітності та багатовимірності навколишнього світу. Безумовно важливою залишається роль архівів у забезпеченні державної безпеки, захисті персональних даних, документаційній підтримці функціонування державних структур. Проте засаднича місія архівів спрямована на формування колективного портрета людства, у якому кожна людина зможе знайти відображення себе, своїх пращурів, крізь задокументований образ кожної історичної епохи відчуті її «дух», «атмосферу», «колерит», встановити витоки явищ і подій, тяглість традицій. Архіви – це установи, «будинки» пам'яті, які, зазнаючи суттєвих змін в електронному просторі, трансформуючись в інформаційні ресурси, «карти» пам'яті, бази даних тощо, не втрачають своїх головних завдань і функцій – зв'язувати минуле з майбутнім, передавати код пам'яті прийдешнім поколінням. Тому їх збереження та вивчення є засадничим для розвиненого суспільства, і не дивно, що ролі архівів та документальних ресурсів надавалося стільки ваги та значення на міжнародній конференції у Маріборі, що проблеми архівної науки та забезпечення збереження документальної спадщини людства розглядалися на рівні з нагальними проблемами кліматології, біомедицини, геронтології, цифрових технологій. Оскільки в центрі уваги була Людина у різноманітних проявах її життєдіяльності, яку пізнати без задокументованої та збереженої в архівах інформації неможливо. «It's all about people» – це все про людей. Цей лейтмотив конференції опосередковано відображає сутність архівів – про людей і заради людей, їх гуманітарний і антропоцентричний вимір.

Важливо, що організатори репрезентативного наукового форуму у Маріборі визначили архівістику серед пріоритетних сфер діяльності та галузей знань, покликаних вплинути на розвиток людства. Розуміння державою і суспільством ролі та значення архівів є важливою й неодмінною умовою існування потужної незалежної держави.

Плідний обмін думками, професійні дискусії, дружнє спілкування, мультикультурні та міждисциплінарні дискурси змусили по-новому подивитися на традиційні стандарти професії, надихнули на реалізацію нових ідей і проектів. І саме в цьому, на наш погляд, полягає головний сенс подібних міжнародних форумів, який дозволяє знайомити зарубіжних колег із напрацюваннями українських науковців та архівістів, популяризувати національну культурну спадщину, а також розвивати міжнародну співпрацю.